

Zdzisław Wiśniewski, Tomasz Płonka, Jerzy Lodowski

Wrocław - Nowe Miasto, ul.
Bernardyńska

Informator Archeologiczny : badania 22, 142-143

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Oplekę naukową sprawował doc. dr Jerzy Kmiecński. Finansował WKZ Włocławek. Ósmy sezon badań. Miasto (XIII-XX w.), zamek (XIV-XVIII w.).

Badania koncentrowały się na poszukiwaniu śladów osadnictwa wczesnośredniowiecznego i średniowiecznego na terenie terasy nadzalewowej położonej na prawym brzegu rzeki Zgłowiączki oraz relikwów zamku w okolicy Pałacu Biskupiego.

Wykonano łącznie 3 wykopy o pow. 36 m² i 25 odwiertów ułożonych w dwa ciągi (N-S i W-E) o skoku 10 i 5 m. W wyniku prac zinwentaryzowano 25 pozycji w tym: 373 fragmenty ceramiki, 14 fragmentów kaflí piecowych, 4 fragmenty przedmiotów metalowych, 4 fragmenty kości zwierzęcych w tym jeden półfabrykat łyżwy kościanej, ułamki naczyń szklanych i szkła taflowego, fragmenty płytek posadzkowych i kształtek ceglanych.

Wykopy i ciągi odwiertów usytuowane na terasie nadzalewowej Zgłowiączki wykazały, że na tym terenie nie ma śladów osadnictwa wczesnośredniowiecznego i średniowiecznego. Przemieszany materiał zabytkowy stwierdzony w eksplorowanych wykopach - od pradziejowego po XIX-XX w. - występuje bez warstwy kulturowej. Powyższa sytuacja potwierdza obserwacje poczynione w 1987 r. w ogrodzie i na terenie dziedzińca Wyższego Seminarium Duchownego. Obszar badany poddany rozlicznym pracom niwelacyjnym.

Wykop zlokalizowany przy zachodniej ścianie zachodniego skrzydła Pałacu Biskupiego pozwolił na odsłonięcie relikwów fundamentu ceglano- i nieregularnym wątku. Omawiany relikw odsłonięto do poziomu ławy ok. 3,2 m poniżej obecnej pow. gruntu. Fundament wykonano w wąskoprzestrzennym wykopie. Ława fundamentowa wychodzi poza lico muru na ok. 45 cm i wykonana została z drobnych partii eratyków i rumoszu ceglano- zalanych zaprawą wapienną. W partii północnej wykopu zaobserwowano prostopadły w stosunku do Pałacu (fundamentu) zniszczony przez współczesne rozbiórki pod instalację wod.-kan. - i nie posiadający z nim przewiązania, odcinek muru ceglano- o szer. ok. 60-70 cm. Omawiany relikw budowano także w wątku nieregularnym.

Wielkość cegieł, sposób murowania oraz pozyskany materiał zabytkowy zdają się wskazywać, że odkryte relikwy należy wiązać z kolejnymi przebudowami zamku w XVI-XVII w.

Materiały znajdują się w Katedrze Archeologii UŁ.

Badania będą kontynuowane.

Wrocław - Nowe Miasto,
ul. Bernardyńska

Muzeum Archeologiczne
we Wrocławiu

Badania prowadził mgr Zdzisław Wiśniewski oraz Tomasz Płonka pod kierunkiem doc. dr hab. Jerzego Łodowskiego. Finansowała Dyrekcja Okręgu Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu. Pierwszy sezon badań. Zagospodarowanie koryta rzeki Oławy od wczesnego średniowiecza po czasy nowożytny.

Badania miały charakter ratowniczo-rozpoznawczy. Celem badań było ustalenie przebiegu dawnych koryt rzeki Oławy i form oraz specyfiki zagospodarowania i wykorzystania terenu w ich obrębie.

W rejonie objętym badaniami założono 10 sondażowych wykopów archeologicznych o łącznej powierzchni 393,4 m². Odsłonięto 5 profili o łącznej długości 116,6 m oraz dokonano odkrywkí architektonicznej na powierzchni około 300 m². Pozyskano 18742 zabytki ruchome oraz odkryto 10 obiektów nieruchomości, a także umocnień nabrzeży koryt cieków wodnych, pomost przybrzeżny i wodociąg.

Uchwycono przebieg czterech koryt rzecznych. W profilu południowym wykopu budowla- nego uchwycono krawędź wschodnią koryta cieku o przebiegu N-S. Na północ od tego profilu, w obrębie wykopów VI/88 i VIII/88, stwierdzono istnienie dawnego koryta o przebiegu SE-NW. Jego krawędź północną umacniała konstrukcja z dranic ustawionych na szlorze wzmocnionych pionowo wbitymi słupami.

Trzecie z odkrytych koryt uchwycono w wykopach I/88, II/88, V/88 i VI/88, około 20 m na północ od powyżej opisanego. Biegło ono z SE-NW. Jego południową krawędź wzmocniono szalunkiem z dranic ustawionych na szlorze zachowany do wysokości około 90 cm, wzmocniony obustronnie pionowymi słupami. Od strony koryta do szalunku przylegał posadowiony na dwóch rzędach słupów pomost przybrzeżny. Krawędź północna tego koryta - również oszalowana - utęgała przynajmniej trzykrotnemu przesunięciu. W obrębie tego koryta przeprowadzono eksplorację części zasypiska, gdzie pozyskano liczny materiał zabytkowy reprezentowany przez naczynia i fragmenty naczyń ceramicznych, przedmioty metalowe, m. in. topór, liczny zespół zabytków wykonanych z surowców organicznych takich jak kość i róg (płytką rogowa z inskrypcją), drewno (grzebyki), skóra (stopka pochwy miecza z wytłaczanym herbem), i tkanin (sakiewka). Materiał ten można datować ogólnie na 2 poł. XIII w. i na XIV w.

Krawędź wschodnią ostatniego z cieków o przebiegu N-S odkryto w wykopie III/88. Umoc-

niłona była przynajmniej trzykrotnie szalunkiem. Koryto to uznać należy za najmłodsze z odkrytych i należy wiązać je z powstałą w 1291 r. wewnętrzną fosą miejską tzw. "Białą Olawą".

W obrębie wykopu VI/88 zbadano przebieg XV-wiecznego systemu wodociągowego stanowiącego odcinek tzw. "Kociego Wodociągu". Wodociąg ten uchwycono na 34 metrowym odcinku. Tworzył go rurociąg zbudowany z członów ceramicznych o średnicy 12-14 cm i średniej długości 35 cm, poprzedzielany studniami osadnikowymi - "rząpłami". "Rząpła" te (oznaczone w dokumentacji połowej jako obiekt nr 2, 5 i 7 (?)), to konstrukcje drewniane z beczek wstawionych w kwadratową cembrowinę, do beczki tej wpadały i wypadały odcinki rurociągu. Na zbadanym odcinku wodociąg miał przebieg ze wschodu na zachód po czym skręcał od ob. nr 2 na południe kończąc najprawdopodobniej swój bieg w ob. nr 5. Spadek rurociągu po osi wschód-zachód wynosił 6 mm/1 m, a na odcinku północ-południe 4 mm/1 m.

Oprócz wspomnianych już powyżej obiektów na przebadanym terenie odkryto następujące zabytkowe obiekty nieruchome: Trzy studnie czerpalne zbudowane w konstrukcji ramowo-słupowej, które datować można na podstawie materiału zabytkowego na XIV-XV w. (ob. nr 4, 6, i 10); szambo wzmocnione słupami od środka i połączone w narożnikach na obłap (ob. nr 3); Kloaka zbudowana w konstrukcji zrębowo-schodkowej, datowana na okres renesansu (ob. nr 9); kanał odpływowy o ścianach oszalowanych dranicami ustawionymi na sztorc wzmocnionych słupami, powstały najwcześniej w początkach XIV w. (ob. nr 1); jama odpadkowa w przekroju nieckowata z końca XIII-XIV w. (ob. nr 8).

Można stwierdzić, iż przebadana część Nowego Miasta nie była objęta zabudową mieszkalną, ani we wczesnym średniowieczu, ani też w wiekach późniejszych, ze względu na charakter podłoża uwarunkowany działalnością wód dawnego rozlewiska rzeki Olawy.

Badania będą kontynuowane.

Zgłowiączka, gm. Lubraniec,
woj. wrocławskie,
st. 2

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badania prowadziła mgr Aldona Andrzejewska. W badaniach uczestniczyła mgr Krystyna Nadolska i studenci Katedry Archeologii U.Ł. Finansował WKZ Wrocławek. Drugi sezon badań. Grodzisko średniowieczne.

Prace miały na celu uchwycenie przekroju przez grodzisko na linii W-E, co pozwoliłoby uzyskać informacje na temat konstrukcji wału i zabudowy wewnętrznej grodu. Badania skoncentrowano w części wschodniej grodziska. Wykop o wymiarach 15 x 2,5 m usytuowano prostopadle do linii wału, narożnik budynku o konstrukcji zrębowej i dwa plece z zawartością żużla. Stwierdzono trzy poziomy osadnicze. Wszystkie poziomy datowano materiałem ceramicznym na XII - XIII w.

Badania będą kontynuowane.

Zimna Woda, gm. Nidzica,
woj. olsztyńskie,
st. IA - wał podłużny

Uniwersytet Warszawski Instytut
Archeologii, Biuro Badań i Dokumentacji
Zabytków w Olsztynie

Badania prowadzili dr Elżbieta Kowalczyk (IA UW) i mgr Marla Wielgus (BBIDZ).

Badaniami objęto większy wał (st. IA), 65 m na północny-zachód od miejsca przecięcia go przez drogę leśną, w pobliżu leśniczówki Złota Góra. Stwierdzono istnienie wewnętrznej drewniano-ziemnej konstrukcji nasypu. Złożyły się na nią kłody drzewne ułożone na humusie pierwotnym (uprzednio spalonym), wzdłuż projektowanej linii nasypu. Na poziomie humusu ułożono warstwę kłód drewnianych, na które sypano plasek wydobywany z rowów po obu stronach nasypu. Słony nasypu umocniono poziomo układanymi bierwionami. W części szczytowej nasypu odsłonięto dwa poziomy bierwion ułożonych poprzecznie do linii wału.

Analiza profili wykopu, silnie zakłóconych przez system korzeniowy współczesnych drzew pozwala przypuszczać, iż umocnienie jest dwufazowe. W drugiej fazie umocnienie poszerzono i podwyższono, tak że osiągnęło wymiary: szerokość nasypu 7 m, szerokość rowów 4,5 m, głębokość rowów 0,9 m, wysokość nasypu 1,3 m. W trakcie badań pobrano próbki C14 i na określenie gatunku drzew.